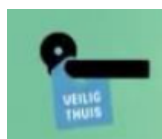
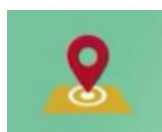

PROTOCOL MELDCODE HUISELIJK GEWELD EN KINDERMISHANDELING GERHARDSCHOOL

INHOUD PROTOCOL

1. Kindermishandeling
 - Definitie kindermishandeling
 - Vormen van kindermishandeling
2. Meldcode Orion met afwegingskader
 - Wat is een afwegingskader
 - Situaties van onveiligheid
 - Meldnormen
3. Stappenplan Meldcode Orion met afwegingskader
4. Wie is waarvoor verantwoordelijk binnen Orion (wettelijke verplichtingen)?

1. KINDERMISHANDELING

DEFINITIE KINDERMISHANDELING

Elke vorm van voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel (Artikel 1 sub m, Wet op de Jeugdzorg, 2005).

VORMEN VAN KINDERMISHANDELING

Lichamelijke mishandeling

Het toebrengen van verwondingen zoals kneuzingen, blauwe plekken, snij-, brand-, of schaafwonden, botbreuken en hersenletsel. Deze verwondingen kunnen ontstaan door slaan, schoppen, knijpen, door elkaar schudden, branden, snijden, krabben, verstikking, vergiftiging.

Voorbeelden van bijzondere vormen van lichamelijke mishandeling:

Meisjesbesnijdenis: een ingreep aan de uitwendige geslachtsorganen van een meisje. De Nederlandse overheid heeft alle vormen van meisjesbesnijdenis verboden.

Syndroom van Münchhausen by Proxy: een volwassene die bij een kind ziekteverschijnselen nabootst, veroorzaakt en/of verzint.

Lichamelijke verwaarlozing

Aan het kind onthouden wat het voor zijn lichamelijke gezondheid en ontwikkeling nodig heeft, zoals onderdak, goede voeding, veilige en gezonde woon- en speelomgeving, voldoende kleding, voldoende slaap, goede hygiëne en benodigde medische, tandheelkundige of geestelijke gezondheidszorg; gebrek aan toezicht op fysieke veiligheid van het kind.

Psychische of emotionele mishandeling

Het toebrengen van schade aan de emotionele- en/of persoonlijkheidsontwikkeling van het kind, bijvoorbeeld het kind stelselmatig vernederen, belachelijk maken, kleineren, pesten, bang maken, bedreigen met geweld, achterstellen, eisen stellen waaraan het kind niet kan voldoen, het kind belasten met een te grote verantwoordelijkheid, het kind kleinhouden, het kind betrekken bij illegale of antisociale handelingen, het kind getuige laten zijn van huiselijk geweld, het kind blootstellen aan extreem, onberekenbaar of ongepast gedrag.

Psychische of emotionele verwaarlozing

Aan het kind onthouden wat het voor zijn geestelijke gezondheid en ontwikkeling nodig heeft, zoals aandacht, respect, veiligheid, (geschikte) scholing, contact, warmte, liefde, genegenheid, bevestiging, leiding, grenzen, ruimte voor toenemende autonomie.

Seksueel misbruik

Seksuele handelingen bij of met het kind, die niet passen bij leeftijd of ontwikkeling van het kind, of waaraan het kind zich niet kan onttrekken. Bijvoorbeeld het seksueel aanraken van het lichaam, manueel-genitaal contact, oraal-genitaal contact, genitaal-genitaal contact, anaal-genitaal contact, stoppen van voorwerpen in geslachtsdelen of anus, het tonen van pornografisch materiaal aan een kind, dwingen tot seksuele handelingen met derden. Seksueel misbruik komt voor bij kinderen van alle leeftijden.

2. MELDCODE ORION MET AFWEGINGSKADER

WAT IS HET AFWEGINGSKADER?

Het afwegingskader is een onderdeel van de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. De meldcode helpt beroepskrachten te beslissen wat zij moeten doen bij een vermoeden van kindermishandeling of verwaarlozing, huiselijk geweld of ouderenmishandeling. Gebeurtenissen zoals bijvoorbeeld kindermishandeling zijn meestal geen eenmalige incidenten, maar spelen vaak al veel langer. Om eerder duidelijkheid te krijgen of een onveilige situatie al eerder is gesignaleerd en om deze signalen te kunnen combineren zijn er nieuwe afspraken gemaakt in het afwegingskader.

SITUATIES VAN ONVEILIGHEID

In dit afwegingskader zijn er situaties vastgelegd waarin de beroepskracht altijd **moet** melden bij Veilig Thuis. Dit zijn situaties van:

1. Acute onveiligheid
2. Structurele onveiligheid
3. Disclosure (d.w.z. kind/volwassene geeft zelf aan slachtoffer te zijn van mishandeling /verwaarlozing).

Acute onveiligheid: Een zorgvrager die in direct fysiek gevaar is, diens veiligheid is de komende dagen niet gegarandeerd en hij of zij heeft direct bescherming nodig.

Structurele onveiligheid: Er is sprake van herhaling of voortduren van onveilige situaties of geweld. Een voorgeschiedenis van huiselijk geweld of kindermishandeling is de belangrijkste voorspeller voor voortduren van onveiligheid (plegerschap en slachtofferschap) in de toekomst.

Disclosure: Slachtoffers die uit zichzelf een professional om hulp vragen bij huiselijk geweld of kindermishandeling of zich uiten bij een professional zonder hulp te vragen. Deze slachtoffers dienen ook bij Veilig Thuis gemeld te worden. Dit noemen we onthulling. Wanneer een kind of volwassene uit zichzelf praat over mogelijk huiselijk geweld en/of kindermishandeling betekent dit veelal dat het (minderjarige) slachtoffer een acute crisis ervaart en vreest voor de veiligheid en/of het welzijn van zichzelf of gezinsleden. De drie meldnormen zijn te vertalen in vijf afweging vragen die je in stap 4 stelt.

MELDNORMEN

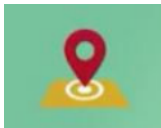
Beroepskrachten moeten een melding doen bij Veilig Thuis in de volgende situaties:

1. In ALLE gevallen van acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid en disclosure.
2. In alle ANDERE gevallen waarin de beroepskracht meent dat hij, gelet op zijn competenties, zijn verantwoordelijkheden en zijn professionele grenzen, in onvoldoende mate effectieve hulp kan bieden of kan organiseren bij (risico's op) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
3. Wanneer een beroepskracht die hulp biedt of organiseert om betrokken te beschermen tegen het risico op huiselijk geweld en/of kindermishandeling constateert dat de onveiligheid niet stopt of zich herhaalt.

3. STAPPENPLAN MELDCODE MET AFWEGINGSKADER

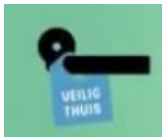
Hieronder worden de 5 stappen uit de meldcode schematisch weergegeven die de aandachtsfunctionaris huiselijk geweld en kindermishandeling doorloopt. Deze stappen worden in het vervolg van dit protocol verder uitgewerkt.

Stap 1: In kaart brengen van signalen en kindcheck

- Observeer
- Signalen in kaart brengen
- Kindcheck doen
- Documenteren

Stap 2: Collegiale consultatie en eventueel raadplegen Veilig Thuis

- Consulteer interne en externe collega's tijdens: teambespreking, multidisciplinair zorgteam, zorgadviesteam
- Bilateraal overleg met de jeugdarts, sociaal verpleegkundige
- Consulteer eventueel Veilig Thuis (indien van toepassing letsel deskundige)

Stap 3: Gesprek met betrokkene en gesprek i.v.t. met kind

- Gesprek voeren met betrokkenen/kind
- Documenteren

Stap 4: Wegen van het geweld. Gebruik het afwegingskader. Bij twijfel: altijd Veilig Thuis

- Beoordelen risicotaxatie
- Doorlopen van de 5 vragen van het afwegingskader
- Beslissen wel/niet naar stap 5
- Bespreken van de eventuele melding met de betrokkenen
- Documenteren

Afwegingskader bij stap 4

Indien sprake is van het antwoord “weet het niet”, ga je uit van het antwoord “nee”.

Meldnorm 1	1. Heb ik op basis van de stappen 1 tot en met 4 van de meldcode een vermoeden van (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling? Nee: afsluiten en vastleggen in het dossier Ja: ga verder met afweging 2 2. Schat ik op basis van de stappen 1 tot en met 4 van de meldcode in dat er sprake is van acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid? Nee: ga verder met afweging 3 Ja: melden bij Veilig Thuis. De afwegingen 3 tot en met 5 worden samen met Veilig Thuis doorlopen.
Meldnorm 2 & 3	3. Ben ik in staat effectieve hulp te bieden of organiseren om dreiging van (toekomstig) huiselijk geweld en/of kindermishandeling af te wenden? Bij acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid wordt deze afweging samen met Veilig Thuis doorlopen. Nee: melden bij Veilig Thuis Ja: ga verder met afweging 4 4. Aanvaarden de betrokkenen hulp om dreiging van (toekomstig) huiselijk geweld en/of kindermishandeling af te wenden en zijn zij bereid zich hiervoor in te zetten? Bij acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid wordt deze afweging samen met Veilig Thuis doorlopen. Nee: melden bij Veilig Thuis Ja: hulp bieden of organiseren, ga verder met afweging 5 5. Leidt de hulp binnen de gewenste termijn tot de noodzakelijke resultaten ten aanzien van de veiligheid en/of het welzijn (herstel) van alle betrokkenen? Bij acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid wordt deze afweging samen met Veilig Thuis doorlopen. Nee: (opnieuw) melden bij Veilig Thuis Ja: hulp opstarten met afspraken over het volgen van toekomstige (on)veiligheid met betrokkenen en samenwerkingspartners.

Stap 5: Beslissen met Veilig Thuis

- Contact met Veilig Thuis, stap 3 t/m 5 wordt besproken
- Documenteren

<u>Afweging 1</u> Is melden noodzakelijk?	<u>Afweging 2</u> Is hulpverlening mogelijk?
--	---

STAP 1

Stap 1: In kaart brengen van signalen en kindcheck

- Observeer
- Signalen in kaart brengen
- Kindcheck doen
- Documenteren

De bron van het vermoeden van huiselijk geweld en kindermishandeling kan zijn:

- Een medewerker heeft zelf een vermoeden.
- Iemand (bijvoorbeeld een ander kind) vertelt de medewerker een zorgwekkend verhaal over een kind.
- Een kind neemt de medewerker in vertrouwen over de eigen situatie.

Medewerkers die vermoeden hebben van kindermishandeling en/of huiselijk geweld, bespreken dit direct met de aandachtsfunctionaris van hun school. Als leerkracht heb je kennis van de ontwikkeling van kinderen. Vertrouw op je kennis en intuïtie. Neem je eigen gevoel over de situatie serieus. Maak concreet waar je je feitelijk zorgen over maakt.

Omdat signalen vaak niet eenduidig zijn, is het belangrijk niet te snel conclusies te trekken. Dat wil zeggen dat je concrete, feitelijke signalen beschrijft en dat je niet gaat interpreteren. Bijvoorbeeld: 'Stefan maakt een bleke indruk, heeft wallen onder de ogen en heeft gespannen gelaatstrekken.' in plaats van 'Stefan ziet er slecht uit.'

Regievoering door aandachtsfunctionaris kindermishandeling

Het stappenplan van de meldcode wordt door aandachtsfunctionaris kindermishandeling in werking gezet. De aandachtsfunctionaris:

- Beslist over het starten van de stappen van de meldcode;
- Voert regie over het doorlopen van het stappenplan en maakt in dit kader afspraken over wie, wat, wanneer;
- Legt de stappen van de meldcode vast in een dossier;
- Meldt het starten van de meldcode aan de directeur van de school.

Observeren en andere signalen in kaart brengen

- De leerkracht observeert de leerling. Hierbij wordt op opvallend gedrag of opmerkelijke lichamelijke signalen gelet. Ook wordt zo mogelijk gekeken naar de ouder-kind relatie. Er wordt gebruik gemaakt van de signalenlijsten kindermishandeling (zie bijlage);
- De leerkracht noteert wat hij/zij feitelijk aan signalen bij de leerling opmerkt;
- De leerkracht checkt met een collega de signalen. Heeft deze collega dezelfde signalen gezien?
- In deze fase kan een gesprek gevoerd worden met de ouders over de zorg. Mogelijk leidt het bespreken van de signalen ertoe dat er een andere verklaring volgt voor de signalen.
- Gebruik maximaal 1 maand voor het in kaart brengen van signalen

Dossiervorming

Leg in het dossier de volgende gegevens vast:

- Datum, plaats, situatie en overige aanwezigen;
- Signalen die duidelijk maken welke zorgen u ziet, hoort, ruikt;
- Signalen die een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling bevestigen of ontcrachten;
- Contacten die gelegd zijn over deze signalen;
- Stappen die worden gezet;

- Besluiten die worden genomen.

Het dossier wordt bewaard in een map in het digitale archief van de school dat alleen voor de aandachtfunctionarissen, de directie en medewerkers uit de zorgstructuur van de school toegankelijk is. In het leerlingdossier in het leerlingvolgsysteem (ParnasSys/SOM) wordt door de aandachtfunctionaris een aantekening gemaakt dat de meldcode is gestart.

Noodsituaties

Wanneer er sprake is van een acuut onveilige situatie wordt contact opgenomen met Veilig Thuis of de politie.

Signalen van kindermishandeling door een medewerker

Gaan de signalen over mogelijk geweld gepleegd door een beroepskracht ten opzichte van een leerling, meld de signalen dan bij de leidinggevende of de directie. In dat geval is dit stappenplan niet van toepassing. Zie verder *4.6 Protocol melding (dreigen met) agressie en/of geweld (verbaal en fysiek)* uit het Integraal Veiligheidsbeleid Orion.

Indien de signalen duiden op zedenmisdrijf door een medewerker van de school dan dient dit onmiddellijk gemeld te worden bij het schoolbestuur. In dat geval is dit stappenplan niet van toepassing. Zie verder *4.7 Protocol verplicht melden mogelijk zedenmisdrijf* uit het Integraal Veiligheidsbeleid Orion.

Starten meldcode op basis van oudersignalen (kindcheck)

De kindcheck is vooral gericht op professionals die contacten hebben met volwassen cliënten. In twee situaties is de kindcheck ook voor scholen van toepassing:

- Als je je zorgen maakt op basis van oudersignalen terwijl er geen kindsignalen zijn. Zo geldt de kindcheck bijvoorbeeld in geval van een ernstige (chronische) depressie, zware verslaving, (dreigende) huisuitzetting, geweld tussen huisgenoten
- Het contact met een adolescent waarbij je je zorgen maakt over eventueel aanwezige broertjes en zusjes in het gezin.

Ook dit bespreken medewerkers direct met de aandachtfunctionaris van hun school.

In gesprek met de betreffende ouder/verzorger wordt onderzocht of het ondanks de situatie, lukt om de kinderen voldoende verzorging, zorg en veiligheid te bieden, of dat daar hulp bij nodig is. Blijven er zorgen dan zet de aandachtfunctionaris op basis van de oudersignalen de stappen van de meldcode. Deze stappen zijn er op gericht de situatie waarin de kinderen zich feitelijk bevinden nader te (laten) onderzoeken en zo nodig (meer) passende hulp te organiseren voor alle betrokkenen.

STAP 2

Stap 2: Collegiale consultatie en eventueel raadplegen Veilig Thuis

- Consulteer interne en externe collega's tijdens: teambespreking, multidisciplinair zorgteam, zorgadviesteam
- Bilateraal overleg met de jeugdarts, sociaal verpleegkundige
- Consulteer eventueel Veilig Thuis (indien van toepassing letseldeskundige)

De aandachtsfunctionaris kindermishandeling van de school is verantwoordelijk voor de collegiale consultatie en het eventueel raadplegen van Veilig Thuis. In deze stap gaat het er om dat signalen vanuit verschillende bronnen worden geordend en verbonden aan de reeds beschikbare informatie.

Collegiale consultatie

Het vermoeden van kindermishandeling kan besproken worden in:

- Leerling/groepsbesprekingen
- Het multidisciplinair overleg (MDO)
- Overleg met zorgpartners. Hier kunnen de signalen van de school gedeeld worden met de zorgpartners om tot een afgewogen aanpak te komen.

Toestemming ouders

Om de leerling 'open' (niet anoniem) te bespreken in het zorgadviesteam en met andere externe deskundigen is schriftelijke toestemming van de ouder vereist. Als een open gesprek met ouders over de zorg mogelijk is, is de kans groot dat de ouders hiervoor toestemming geven.

De leerling kan anoniem worden besproken wanneer de ouder geen toestemming heeft gegeven, maar dit verdient niet de voorkeur vanwege de eventuele vervolgacties.

Advies Veilig Thuis

Indien er ook maar enige twijfel is over de oorzaak van de situatie en/of eventuele mogelijke onveiligheid bij de leerling, moet er advies gevraagd worden bij Veilig Thuis. Veilig Thuis kan een eerste weging maken of het terecht is dat u zich zorgen maakt over deze situatie en of er mogelijk sprake kan zijn van kindermishandeling of huiselijk geweld.

Voor letselduiding wordt een letseldeskundige geconsulteerd. Hiervoor wordt contact gezocht met Veilig Thuis, waar vertrouwensartsen werken, voor advies. Ook bij specifieke vorm van geweld, zoals eengerelateerd geweld, wordt bij Veilig Thuis om hulp gevraagd.

Let op: in deze fase wordt geen melding bij Veilig Thuis gedaan. Vraag anoniem om advies. Bij een anonieme adviesaanvraag krijg je van Veilig Thuis een dossiernummer. Noteer dit nummer in het dossier voor eventuele vervolgvragen. Vraag altijd anoniem advies aan wanneer er geen gesprek met ouders heeft plaatsgevonden. Het contact met Veilig Thuis vindt plaats door de aandachtsfunctionaris kindermishandeling.

Dossiervorming

De aandachtsfunctionaris legt in het dossier vast wanneer, met wie, welke collegiale consultatie heeft plaatsgevonden. En wat het resultaat van deze consultaties is geweest.

De aandachtsfunctionaris legt in het dossier vast of en wanneer er advies aan Veilig Thuis is gevraagd en wat het advies was.

STAP 3

Stap 3: Gesprek met betrokkenen en gesprek i.v.t. met kind

- Gesprek voeren met betrokkenen/kind
- Documenteren

Uitgangspunt is om de ouders en leerling zo snel mogelijk bij de zorgen te betrekken. Aangezien er in het traject meerdere stappen gezet worden en de betrokkenheid van leerling en ouders belangrijk is, zullen meerdere gesprekken gevoerd worden. Het eerste contact met leerling en ouders gaat over het in kaart brengen van de situatie (stap 1).

Zorgen delen

In stap 3 moet een gesprek met de ouders en het kind plaatsvinden.

Gesprek met kind

Zorgcoördinator, orthopedagoog, gedragsdeskundige (en/of leerkracht) voeren een gesprekje met het kind. Er wordt gezorgd voor een veilig omgeving voor het kind waarin hij/zij zijn verhaal in vertrouwen kan vertellen. Afhankelijk bij wie het kind zich het meest op zijn gemak voelt, wordt gekozen voor wie het gesprek met het kind voert.

In het gesprek met het kind wordt informatie aan het kind gegeven over het wat, waarom en wanneer (besluiten, terugkoppeling, recht op verzet, mogelijkheden tot participatie). Daarnaast wordt in het gesprek ook aandacht besteed aan het geven van informatie over het recht om veilig op te groeien. Het kind krijgt ruimte om zijn/haar visie te delen met de zorgcoördinator, orthopedagoog, gedragsdeskundige (en/of leerkracht). Hierbij is het belangrijk dat er een luisterend oor wordt geboden aan het kind, waarbij hij/zij zich gehoord voelt. Het kind wordt betrokken in de besluitvorming door het kind zijn/haar mening m.b.t. het besluit te laten geven. Het kind is op deze manier van alles op de hoogte en er worden geen acties genomen zonder dit niet (tenminste) te benoemen naar het kind. Het contact met het kind wordt ook na het gesprekje onderhouden door de zorgcoördinator, orthopedagoog, gedragsdeskundige (en/of leerkracht).

In de gespreksvoering met het kind wordt door de zorgcoördinator, orthopedagoog, gedragsdeskundige (en/of leerkracht), telkens weer overlegd met de aandachtsfunctionaris welke stappen verder gezet zullen worden. De aandachtsfunctionaris is verantwoordelijk voor de (eventuele) vervolgstappen die moeten worden genomen.

Gespreksvoering met het kind (zie ook bijlage 2)

- Ga apart met het kind in gesprek. Je kunt al vanaf heel jonge leeftijd met een mishandeld of verwaarloosd kind over zijn of haar problemen praten.
- Geef bij start van het gesprek aan dat je allerlei vragen zult stellen, maar dat jij het antwoord niet weet. Als het kind iets niet weet, dan mag het dat zeggen. Je wilt ook dat het kind je verbetert als je iets verkeerd zegt en dat hij of zij het zegt als ze iets niet snappen van wat je zegt.
- Schend het vertrouwen van een kind niet. Doe niks zonder het kind te laten weten wat je gaat doen. Neem besluiten mét het kind, informeer het kind, betrek het kind.
- Praat met een kind in een ruimte waar jullie niet steeds gestoord kunnen worden of waar iedereen naar binnen kan kijken. Probeer schuin naast het kind te zitten, zodat het kind je niet steeds aan hoeft te kijken. Het is vreselijk spannend iets naars te vertellen aan iemand die je niet (zo goed) kent en dan ook nog diegene aan te moeten kijken.

- Of ga samen iets doen: een spelletje, een tekening maken. Ook dat maakt het gesprek minder spannend.
- Wees eerlijk en oprecht, geef aan als je iets niet weet of je verlegen met de situatie voelt.
- Geef het kind een eerlijke kans om zijn verhaal te doen, laat je (dis)loyaliteitsgevoelens over de ouders achterwege. Het kind mag ouders diskwalificeren, jij niet. Maak hierin verschil tussen persoon en gedrag.
- Wees open en ontspannen in je houding, stel niet te veel vragen achter elkaar, geef het kind de kans te bedenken hoe en wat hij wil vertellen.
- Stel open vragen, of reageer met “wat gebeurde er toen, of wat dacht je toen, wat vond je ervan”. Probeer gevoelsvragen te vermijden. Het kan voor een kind dan heel dichtbij komen. Daarnaast weten kinderen heel vaak niet hoe zij zich voelden op zo’n moment, ze proberen juist vaak niets te voelen.

Gesprek met ouders

Aandachtsfunctionaris (en leerkracht) delen met ouders signalen en zorgen, gaan in op de door hen verzamelde informatie, bespreken de ontwikkeling van de leerling en vragen door naar de leefsituatie van de leerling. Zorgen worden verduidelijkt, ontkracht of bevestigd. Nodig de ouder expliciet uit tot het geven van zijn/haar mening en vraag door over leerling gerelateerde onderwerpen in de thuissituatie. Herkent de ouder de situatie? Hoe gedraagt de leerling zich thuis? Hoe reageert de ouder daarop? Hoe gaat het opvoeden thuis? Hoe reageert de leerling hierop? Hoe is de ontwikkeling van de leerling tot nu toe verlopen? Wat vindt de ouder daarvan? Hoe ervaart de ouder de opvoeding en zijn rol als ouder?

De gesprekken met ouders zijn ook bedoeld om de verdere aanpak en de te nemen stappen te bespreken. Indien de ouder de zorgen herkent, kan een begin worden gemaakt met het onderzoeken van kansen en oplossingen. Daarnaast kunnen handelingsadviezen worden uitgewisseld voor in de klas en thuis.

Ook bieden de gesprekken de gelegenheid om toestemming te vragen om een en ander in het ZAT te bespreken. Breng de ouder na overleg met anderen op de hoogte.

Gespreksvoering met ouders (zie ook bijlage 2)

- Leg de ouder het doel uit van het gesprek.
- Beschrijf de feiten die u hebt vastgesteld en de waarnemingen die u hebt gedaan.
- Nodig de ouder uit om een reactie hierop te geven.
- Kom pas na deze reactie zo nodig en zo mogelijk met een interpretatie van hetgeen u hebt gezien, gehoord en waargenomen.
- Leg het gesprek vast en laat het indien mogelijk ondertekenen door alle betrokkenen.

Gesprek met ouders en/of kind overslaan

Het is verplicht om een gesprek met de betrokken ouders en kind te voeren. Tenzij:

- a) De veiligheid van de leerling, van jezelf of van een ander in het geding is.
- b) Je goede redenen hebt om te veronderstellen dat de leerling of de ouders door dit gesprek het contact met school zullen verbreken.

Bij het maken van een dergelijke afweging is het verstandig anoniem advies te vragen bij Veilig Thuis. Wordt er besloten om stap 3 van de meldcode over te slaan en meteen een melding te doen? Zorg er dan voor dat alle overwegingen die een rol hebben gespeeld in het nemen van dit besluit, zorgvuldig worden vastgelegd en gedocumenteerd.

Dossiervorming

De aandachtsfunctionaris legt in het dossier gespreksverslag(en) van de ouders en leerling vast. Als deze stap wordt overgeslagen wordt de overwegingen en het besluit vastgelegd (inclusief het advies van Veilig Thuis hierover).

STAP 4

Stap 4: Wegen van het geweld. Gebruik het afwegingskader. Bij twijfel: altijd Veilig Thuis

- Beoordelen risicotaxatie
- Doorlopen van de 5 vragen van het afwegingskader
- Beslissen wel/niet naar stap 5
- Bespreken van de eventuele melding met de betrokkenen
- Documenteren

De aandachtsfunctionaris kindermishandeling weegt de aard en ernst van de signalen en het risico op kindermishandeling of huiselijk geweld multidisciplinair af. De expertise van de partners wordt hiermee gebundeld en optimaal benut. De afweging wordt altijd met z'n tweeën gemaakt en vastgelegd.

Het risico wordt ingeschat op grond van de volgende drie basisvragen

1. Is er direct fysiek gevaar?
2. Belemmert de opvoedingssituatie een veilige en gezonde ontwikkeling van het kind?
3. Zijn er risico's voor de veiligheid van het kind in de nabije toekomst?

Maak bij het inschatten van het risico op huiselijk geweld of op kindermishandeling gebruik van een risicotaxatie-instrument (LIRIK). Bij twijfel ben je verplicht om contact op te nemen met Veilig Thuis.

Dossiervorming

De weging van risico, aard en ernst van de kindermishandeling en het resultaat hiervan wordt vastgelegd in het dossier. Evenals het besluit over de vervolgstappen op basis hiervan.

Afwegingskader bij stap 4

Na de risicotaxatie wordt het afwegingskader door de aandachtsfunctionaris doorlopen. Bij twijfel kan overlegd worden met collega's die betrokkenen ook kennen en/of kan worden overlegd met Veilig Thuis.

Indien sprake is van het antwoord "weet het niet", ga je uit van het antwoord "nee".

Meldnorm 1	1. Heb ik op basis van de stappen 1 tot en met 4 van de meldcode een vermoeden van (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling? Nee: afsluiten en vastleggen in het dossier Ja: ga verder met afweging 2 2. Schat ik op basis van de stappen 1 tot en met 4 van de meldcode in dat er sprake is van acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid? Nee: ga verder met afweging 3 Ja: melden bij Veilig Thuis. De afwegingen 3 tot en met 5 worden samen met Veilig Thuis doorlopen.
Meldnorm 2 & 3	3. Ben ik in staat effectieve hulp te bieden of organiseren om dreiging van (toekomstig) huiselijk geweld en/of kindermishandeling af te wenden? Bij acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid wordt deze afweging

	samen met Veilig Thuis doorlopen. Nee: melden bij Veilig Thuis Ja: ga verder met afweging 4 4. Aanvaarden de betrokkenen hulp om dreiging van (toekomstig) huiselijk geweld en/of kindermishandeling af te wenden en zijn zij bereid zich hiervoor in te zetten? Bij acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid wordt deze afweging samen met Veilig Thuis doorlopen. Nee: melden bij Veilig Thuis Ja: hulp bieden of organiseren, ga verder met afweging 5 5. Leidt de hulp binnen de gewenste termijn tot de noodzakelijke resultaten ten aanzien van de veiligheid en/of het welzijn (herstel) van alle betrokkenen? Bij acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid wordt deze afweging samen met Veilig Thuis doorlopen. Nee: (opnieuw) melden bij Veilig Thuis Ja: hulp opstarten met afspraken over het volgen van toekomstige (on)veiligheid met betrokkenen en samenwerkingspartners.
--	---

STAP 5

Stap 5: Beslissen met Veilig Thuis

- Contact met Veilig Thuis, stap 3 t/m 5 wordt besproken
- Documenteren

Afweging 1

Is melden noodzakelijk?

Afweging 2

Is hulpverlening (ook) mogelijk?

Stap 5 met afweging 1

Blijkt, na de afweging in stap 4, dat de leerling *niet voldoende* beschermd kan worden tegen het risico op huiselijk geweld of kindermishandeling beschermen, of is er enige twijfel dat voldoende bescherming geboden kan worden:

- Meld uw vermoeden bij Veilig Thuis;
- Sluit hierbij zoveel mogelijk aan bij feiten en gebeurtenissen en geef duidelijk aan indien de Informatie die u meldt (ook) van anderen afkomstig is;
- Overleg met Veilig Thuis wat u na de melding, binnen de grenzen van uw gebruikelijke werkzaamheden, zelf nog kunt doen om uw leerling en zijn gezinsleden tegen het risico op huiselijk geweld of op mishandeling te beschermen.

Melding door aandachtsfunctionaris

De melding bij Veilig Thuis wordt gedaan door de aandachtsfunctionaris kindermishandeling. De melding wordt onderbouwd met zoveel mogelijk feiten en gebeurtenissen die geconstateerd zijn door de school en de zorgpartners.

Deze melding wordt in principe op naam gedaan. In sommige gevallen heeft een beroepskracht, op grond van wettelijke regels het recht om anoniem te blijven ten opzichte van het gezin. Namelijk wanneer deze bekendmaking:

- Een bedreiging vormt of kan vormen voor het kind of voor andere (minderjarige) kinderen in het gezin;
- Een bedreiging vormt of kan vormen voor de aandachtsfunctionaris of voor andere medewerkers.

Vooraf: bespreken met ouders en leerling

De meest wenselijke situatie is dat het voornemen om te melden bij Veilig Thuis vooraf door de aandachtsfunctionaris met de ouders wordt besproken. Wanneer ouders niet mee willen werken, dan volstaat het 'informer' van ouders. Het is ook belangrijk om het kind over het voornemen om te melden bij Veilig Thuis in te lichten, voor zover dat gezien de beperkingen van het kind mogelijk is.

1. Leg uit waarom je van plan bent een melding te gaan doen en wat het doel daarvan is.
2. Vraag de leerling en/of ouder uitdrukkelijk om een reactie.
3. In geval van bezwaren van de leerling en/of ouder, overleg op welke wijze tegemoet kan worden gekomen aan deze bezwaren en leg dit vast.
4. Is dat niet mogelijk, weeg de bezwaren dan af tegen de noodzaak om de leerling of zijn gezinslid te beschermen tegen het geweld of de kindermishandeling. Betrek in de afweging de aard en de ernst van het geweld en de noodzaak om de leerling of zijn gezinslid door het doen van een melding daartegen te beschermen.

5. Doe een melding indien de bescherming van de leerling of zijn gezinslid de doorslag moet geven.

Van contacten met de leerling en/of ouder over de melding kan worden afgezien als de veiligheid van de leerling, van de aandachtsfunctionaris, of een ander in het geding is.

Leg duidelijk in het dossier vast waarom de ouders niet op de hoogte zijn gesteld.

Indien na enige periode onvoldoende verbetering zichtbaar is, is het van belang opnieuw contact op te nemen met Veilig Thuis en eventueel opnieuw een melding te doen. Het Veilig Thuis adviseert, indien nodig, meerdere keren contact op te nemen indien u onvoldoende verbetering of verslechtering ziet.

Stap 5 met afweging 2

Blijkt na de afweging zoals genoemd in stap 4, dat de leerling voldoende is beschermd tegen het risico op kindermishandeling of huiselijk geweld (de ouders onderkennen het probleem willen meewerken aan de verandering van hun situatie):

- Organiseer dan noodzakelijke hulp
- Volg de effecten van deze hulp
- Doe alsnog een melding als er signalen zijn dat het huiselijk geweld of de kindermishandeling aanhoudt of opnieuw begint.

De aandachtsfunctionaris bespreekt met de ouders de verder te nemen stappen voor geadviseerde hulpverlening voor de leerling en/of de ouder. Geef informatie en maak afspraken over de eventuele indicaties die nodig zijn voor verdere hulp. Verwijs de ouder door en vraag daarna of de ouder is aangekomen bij de hulp.

4. WIE IS WAARVOOR VERANTWOORDELIJK

BESTUUR

- Vaststellen protocol meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling Orion
- Evalueren en actualiseren van dit protocol
- Onderhouden van mediacontacten
- Onderhouden van juridische contacten
- Het bestuur is verplicht Veilig Thuis onverwijld in kennis te stellen bij (vermoedens van) kindermishandeling door een medewerker van Orion

DIRECTIE

- Informeren van ouders en leerkrachten over dit beleid
- Invoeren van de noodzakelijke randvoorwaarden om volgens het protocol te werken
- Zorgen dat iedereen kennis heeft van de inhoud van het protocol
- Het protocol als terugkerend thema op agenda/overleg plaatsen
- Benoemen van één of meerdere aandachtsfunctionarissen kindermishandeling
- Steunen van alle beroepskrachten in hun handelen volgens het protocol
- Zorg dragen voor voldoende deskundigheid bij beroepskrachten over het signaleren en omgaan met (vermoedens van) kindermishandeling

MEDEWERKERS ORION

- In staat zijn signalen die (kunnen) wijzen op kindermishandeling te duiden
- Kennisnemen van en handelen volgens dit protocol
- De directie onverwijld in kennis stellen bij (vermoedens van) kindermishandeling door een medewerker binnen de eigen instelling

LEERKRACHTEN EN ANDERE SIGNALEERDERS

- Overleg plegen met de aandachtsfunctionaris kindermishandeling bij zorg over een kind aan de hand van alle waargenomen signalen bij kinderen of hun omgeving die (kunnen) wijzen op kindermishandeling
- Uitvoeren van afspraken die zijn voortgekomen uit het overleg met de aandachtsfunctionaris kindermishandeling, zoals observeren, een gesprek met de ouders, of het contact opnemen met externe organisaties
- Bespreken van de resultaten van deze ondernomen stappen met de aandachtsfunctionaris kindermishandeling
- Schriftelijk vastleggen van alle aanwijzingen waaruit kan worden afgeleid dat een kind (mogelijk) wordt mishandeld, verwaarloosd of seksueel wordt misbruikt

AANDACHTSFUNCTIONARIS KINDERMISHANDELING

- Regelmatig onder de aandacht brengen van de algemene informatie over (het protocol) kindermishandeling
- Overleg:
 - o Overleg plegen met de leerkracht die zorg heeft over een kind en denkt aan kindermishandeling
 - o Indien nodig, andere leerkrachten bij het overleg betrekken
 - o Gespreksvoering met ouders
 - o Contact met Veilig Thuis
- Regievoering: vaststellen van afspraken, taakverdeling en bijbehorende tijdspad (wie doet wat wanneer)
 - o wie contact opneemt met organisaties die te maken hebben met het kind
 - o wie contact opneemt met Veilig Thuis of de politie
 - o wie verwijst naar professionele hulp of deze in gang zet
- Besluitvorming

- o Beslissen over starten meldcode
- o Beslissen over melden aan Veilig Thuis
- o Waken voor de veiligheid van het kind bij het nemen van beslissingen
- Dossiervorming
 - o Verslaglegging
 - o Toezien op zorgvuldige omgang met de privacy van het betreffende gezin, waarbij rekening wordt gehouden met het privacyreglement van de instelling
- Informeren van directie
- Input leveren voor het jaarverslag sociale veiligheid: evaluatie van het werken met het protocol binnen de school

AFSPRAKEN OVER DOSSIERVORMING

- Indien de meldcode wordt geopend wordt dit vermeld in het leerlingvolgsysteem en worden de stappen van de meldcode gedocumenteerd in een apart document. Want hoewel het meldcodedossier onderdeel uitmaakt van het leerlingdossier, is het niet de bedoeling dat alle medewerkers van de school inzage hebben in dit onderdeel van het leerlingdossier.
- Het meldcodedossier wordt bijgehouden in het “formulier protocol meldcode Orion”, waardoor wordt gewaarborgd dat alle stappen in de meldcode worden gedocumenteerd.
- Het meldcodedossier wordt bijgehouden en beheerd door de aandachtsfunctionaris van de school.
- Naast de aandachtsfunctionaris heeft in ieder geval de directeur van de school digitaal toegang tot de meldcodedossiers. Daarnaast kan worden afgesproken dat andere medewerkers uit de zorgstructuur van de school - de zorgcoördinator en/of gedragswetenschapper - ook toegang hebben tot de meldcodedossiers.

BIJLAGE 1: SIGNALENLIJSTEN KINDERMISHANDELING

SIGNALEN KINDEREN 0 - 4 JAAR

Deze signalenlijst geeft een overzicht van signalen van kindermishandeling bij kinderen in de leeftijd van 0-4 jaar. De signalenlijst is een hulpmiddel om een vermoeden van kindermishandeling te onderbouwen, niet om kindermishandeling te 'bewijzen'. Vrijwel alle genoemde signalen kunnen namelijk een andere oorzaak hebben. Hoe meer van de genoemde signalen het kind uitzendt, hoe groter de kans dat er sprake is van kindermishandeling. Maar er zijn ook kinderen waaraan niet of nauwelijks valt op te merken dat ze worden mishandeld.

De signalen

Lichamelijk welzijn

- Blauwe plekken, brandwonden, botbreuken, snij-, krab- en bijtwonden
- Groeiachterstand
- Voedingsproblemen
- Ernstige luieruitslag
- Slecht onderhouden gebit
- Kind stinkt, heeft regelmatig smerige kleren aan
- Oververmoeid
- Vaak ziek
- Ziektes herstellen slecht
- Kind is hongerig
- Achterblijvende motoriek
- Niet zindelijk op leeftijd dat het hoort

Gedrag van het kind

- Weinig spontaan
- Passief, lusteloos, weinig interesse in spel
- Apathisch, toont geen gevoelens of pijn
- In zichzelf gekeerd, leeft in fantasiewereld
- Labiel
- Erg nerveus
- Hyperactief
- Negatief zelfbeeld, weinig zelfvertrouwen, faalangst
- Negatief lichaamsbeeld
- Agressief, vernielzucht

Tegenover andere kinderen

- Agressief
- Speelt weinig met andere kinderen
- Wantrouwend niet geliefd bij andere kinderen

Tegenover ouders

- Angstig, schrikachtig, waakzaam
- Meegaand, volgzzaam
- Gedraagt zich in bijzijn van ouders anders dan zonder ouders

Tegenover andere volwassenen

- Angst om uit te kleden
- Angst voor lichamelijk onderzoek
- Verstijft bij lichamelijk contact

- Angstig, schrikachtig, waakzaam
- Meegaand, volgzzaam
- Agressief
- Overdreven aanhankelijk
- Wantrouwend
- Vermijdt oogcontact

Overig

- Plotselinge gedragsverandering
- Gedraagt zich niet naar zijn leeftijd
- Taal- en spraakstoornissen

Gedrag van de ouder

- Onverschillig over het welzijn van het kind
- Laat zich regelmatig negatief uit over het kind
- Troost het kind niet
- Geeft aan het niet meer aan te kunnen
- Is verslaafd
- Is ernstig (psychisch) ziek
- Kleedt het kind te warm of te koud aan
- Zegt regelmatig afspraken af
- Vergeet preventieve inenting
- Houdt het kind vaak thuis van school
- Heeft irreële verwachtingen van het kind
- Zet het kind onder druk om te presteren

Gezinssituatie

- Samengaan van stressvolle omstandigheden, zoals slechte huisvesting, financiële problemen en relatieproblemen
- Sociaal isolement
- Alleenstaande ouder
- Partnermishandeling
- Gezin verhuist regelmatig
- Slechte algehele hygiëne

Signalen specifiek voor seksueel misbruik

Lichamelijk welzijn

- Verwondingen aan geslachtsorganen
- Vaginale infecties en afscheiding
- Jeuk bij vagina of anus
- Pijn in bovenbenen
- Pijn bij lopen of zitten
- Problemen bij plassen
- Urineweginfecties
- Seksueel overdraagbare aandoeningen

Gedrag van het kind

- Drukt benen tegen elkaar bij lopen of oppakken
- Afkeer van lichamelijk contact
- Maakt afwezige indruk bij lichamelijk onderzoek
- Extreem seksueel gekleurd gedrag en taalgebruik

Deze signalenlijst is overgenomen van www.nji.nl en komt uit de publicatie van het Nederlands Jeugdinstituut:
Wolzak, A. (2009, 6e druk). Kindermishandeling : signaleren en handelen. Te bestellen via www.nji.nl/publicatie.

SIGNALEN KINDEREN 4 - 12 JAAR

Deze signalenlijst geeft een overzicht van signalen van kindermishandeling bij kinderen in de leeftijd van 4-12 jaar. De signalenlijst is een hulpmiddel om een vermoeden van kindermishandeling te onderbouwen, niet om kindermishandeling te 'bewijzen'. Vrijwel alle genoemde signalen kunnen namelijk een andere oorzaak hebben. Hoe meer van de genoemde signalen het kind uitzendt, hoe groter de kans dat er sprake is van kindermishandeling. Maar er zijn ook kinderen waaraan niet of nauwelijks valt op te merken dat ze worden mishandeld.

De signalen

Lichamelijk welzijn

- Blauwe plekken, brandwonden, botbreuken, snij-, krab- en bijtwonden
- Groeiachterstand
- Te dik
- Slecht onderhouden gebit
- Regelmatig buikpijn, hoofdpijn of flauwvallen
- Kind stinkt, heeft regelmatig smerige kleren aan
- Oververmoeid
- Vaak ziek
- Ziektes herstellen slecht
- Kind is hongerig
- Eetstoornissen
- Achterblijvende motoriek
- Niet zindelijk op leeftijd dat het hoort

Gedrag van het kind

- Timide, depressief weinig spontaan passief, lusteloos, weinig interesse in spel
- Apathisch, toont geen gevoelens of pijn
- In zichzelf gekeerd, leeft in fantasiewereld
- Labiel
- Erg nerveus
- Hyperactief
- Negatief zelfbeeld, weinig zelfvertrouwen, faalangst
- Negatief lichaamsbeeld
- Agressief, vernielzucht
- Overmatige masturbatie

Tegenover andere kinderen

- Agressief
- Speelt weinig met andere kinderen
- Vluchtige vriendschappen (12-18)
- Wantrouwend
- Niet geliefd bij andere kinderen

Tegenover ouders

- Angstig, schrikachtig, waakzaam
- Meegaand, volgzaam
- Gedraagt zich in bijzijn van ouders anders dan zonder ouders

Tegenover andere volwassenen

- Angst om zich uit te kleden

- Angst voor lichamelijk onderzoek
- Verstijft bij lichamelijk contact
- Angstig, schrikachtig, waakzaam
- Meegaand, volzaam
- Agressief
- Overdreven aanhankelijk
- Wantrouwend
- Vermijd oogcontact

Overig

- Plotselinge gedragsverandering
- Gedraagt zich niet naar zijn leeftijd
- Slechte leerprestaties
- Rondhangen na school
- Taal- en spraakstoornissen

Gedrag van de ouder

- Onverschillig over het welzijn van het kind
- Laat zich regelmatig negatief uit over het kind
- Troost het kind niet
- Geeft aan het niet meer aan te kunnen
- Is verslaafd
- Is ernstig (psychisch) ziek
- Kleedt het kind te warm of te koud aan
- Zegt regelmatig afspraken af, houdt het kind vaak thuis van school
- Heeft irreële verwachtingen van het kind
- Zet het kind onder druk om te presteren

Gezinssituatie

- Samengaan van stressvolle omstandigheden, zoals slechte huisvesting, financiële problemen en relatieproblemen
- Sociaal isolement
- Alleenstaande ouder
- Partnermishandeling
- Gezin verhuist regelmatig
- Slechte algehele hygiëne

Signalen specifiek voor seksueel misbruik

Lichamelijk welzijn

- Verwondingen aan geslachtsorganen
- Vaginale infecties en afscheiding
- Jeuk bij vagina of anus
- Pijn in bovenbenen
- Pijn bij lopen of zitten
- Problemen bij plassen
- Urineweginfecties
- Seksueel overdraagbare aandoeningen

Gedrag van het kind

- drukt benen tegen elkaar bij lopen
- Afkeer van lichamelijk contact

- Maakt afwezige indruk bij lichamelijk onderzoek
- Extreem seksueel gekleurd gedrag en taalgebruik
- Zoekt seksuele toenadering tot volwassenen

Deze signalenlijst is overgenomen van www.nji.nl en komt uit de publicatie van het Nederlands Jeugdinstituut: Wolzak, A. (2009, 6e druk). Kindermishandeling : signaleren en handelen. Te bestellen via www.nji.nl/publicatie.

SIGNALEN JONGEREN 12 - 18 JAAR

Deze signalenlijst geeft een overzicht van signalen van kindermishandeling bij kinderen in de leeftijd van 12-18 jaar. De signalenlijst is een hulpmiddel om een vermoeden van kindermishandeling te onderbouwen, niet om kindermishandeling te 'bewijzen'. Vrijwel alle genoemde signalen kunnen namelijk een andere oorzaak hebben. Hoe meer van de genoemde signalen het kind uitzendt, hoe groter de kans dat er sprake is van kindermishandeling.

De signalen

Lichamelijk welzijn

- Blauwe plekken, brandwonden, botbreuken, snij-, krab- en bijtwonden te dik
- Slecht onderhouden gebit
- Regelmatig buikpijn, hoofdpijn of flauwvallen
- Kind stinkt, heeft regelmatig smerige kleren aan
- Oververmoeid
- Vaak ziek
- Ziektes herstellen slecht
- Kind is hongerig
- Eetstoornissen
- Achterblijvende motoriek

Gedrag van het kind

- Timide, depressief
- Weinig spontaan
- Passief, lusteloos, weinig interesse in spel
- Apathisch, toont geen gevoelens of pijn
- In zichzelf gekeerd, leeft in fantasiewereld
- Labiel
- Erg nerveus
- Hyperactief
- Negatief zelfbeeld, weinig zelfvertrouwen, faalangst
- Negatief lichaamsbeeld
- Agressief, vernielzucht
- Overmatige masturbatie

Tegenover andere kinderen

- Agressief
- Speelt weinig met andere kinderen
- Vluchtige vriendschappen
- Wantrouwend
- Niet geliefd bij andere kinderen

Tegenover ouders

- Angstig, schrikachtig, waakzaam
- Meegaand, volgzaam
- Gedraagt zich in bijzijn van ouders anders dan zonder ouders
- Agressief

Tegenover andere volwassenen

- Angst om zich uit te kleden
- Angst voor lichamelijk onderzoek

- Verstijft bij lichamelijk contact
- Angstig, schrikachtig, waakzaam
- Meegaand, volgzzaam
- Agressief
- Overdreven aanhankelijk
- Wantrouwend
- Vermijdt oogcontact

Overig

- Plotselinge gedragsverandering
- Gedraagt zich niet naar zijn leeftijd
- Slechte leerprestaties
- Rondhangen na school
- Taal- en spraakstoornissen
- Alcohol- of drugsmisbruik
- Weglopen crimineel gedrag

Gedrag van de ouder

- Onverschillig over het welzijn van het kind
- Laat zich regelmatig negatief uit over het kind
- Troost het kind niet
- Geeft aan het niet meer aan te kunnen
- Is verslaafd
- Is ernstig (psychisch) ziek
- Kleedt het kind te warm of te koud aan
- Zegt regelmatig afspraken af
- Houdt het kind vaak thuis van school
- Heeft irreële verwachtingen van het kind
- Zet het kind onder druk om te presteren

Gezinssituatie

- Samengaan van stressvolle omstandigheden, zoals slechte huisvesting, financiële problemen en relatieproblemen
- Sociaal isolement
- Alleenstaande ouder
- Partnermishandeling
- Gezin verhuist regelmatig
- Slechte algehele hygiëne

Signalen specifiek voor seksueel misbruik

Lichamelijk welzijn

- Verwondingen aan geslachtsorganen
- Vaginale infecties en afscheiding
- Jeuk bij vagina of anus
- Pijn in bovenbenen
- Pijn bij lopen of zitten
- Problemen bij plassen
- Urineweginfecties
- Seksueel overdraagbare aandoeningen
- (Angst voor) zwangerschap

Gedrag van het kind

- Drukt benen tegen elkaar bij lopen
- Afkeer van lichamelijk contact
- Maakt afwezige indruk bij lichamelijk onderzoek
- Extreem seksueel gekleurd gedrag en taalgebruik
- Veel wisselende seksuele contacten met leeftijdgenoten
- Zoekt seksuele toenadering tot volwassenen
- Prostitutie

Deze signalenlijst is overgenomen van www.nji.nl en komt uit de publicatie van het Nederlands Jeugdinstituut: Wolzak, A. (2009, 6e druk). Kindermishandeling : signaleren en handelen. Te bestellen via www.nji.nl/publicatie.

BIJLAGE 2: GESPREKSVOERING

HANDVATTEN VOOR GESPREKKEN MET OUDERS

Vorbereiding van gesprek

Het contact of een gesprek met ouders is altijd gekoppeld aan een doel. Bijvoorbeeld informatie verzamelen, delen van zorg over het kind of ouders motiveren voor hulp.

Bedenk wat het doel is van het gesprek, wie het gesprek gaat voeren (aandachtsfunctionaris en/of leerkracht) en wat je aan ouders vertelt als reden voor het gesprek. Bedenk of je het gesprek alleen voert of met een collega, of het handig is als een collega op de hoogte is van het gesprek en in de buurt is, of er opvang is voor het kind en eventuele andere kinderen. Beslis ook of je met beide ouders wilt afspreken of met een van beide ouders. Ook kan besloten worden, afhankelijk van leeftijd, om het kind voor (een gedeelte van) het gesprek uit te nodigen.

In gesprek met ouders

Besprek in het gesprek met de ouders de zorg die je hebt over het kind. Vertel *feitelijk* wat de zorgen zijn en vraag na of de ouders dit herkennen. Vertel ook wat goed gaat met het kind, maar let op dat dit leidt tot toedekken van de zorgen. Houd rekening met reacties als schrik, boosheid of verdriet en wees je ervan bewust dat dit doorgaans normale reacties zijn op een vervelende boodschap. Voor sommige ouders is het gesprek een opluchting, omdat ze zich erkend voelen in de eigen zorgen over hun kind. Kijk tijdens het gesprek hoe ouders reageren, verbaal, maar zeker ook non-verbaal. Ga na of ouders al hulp krijgen en wat er kan gebeuren om zorg te verminderen. Bepaal van tevoren welke hulp je als school aan ouders biedt en voor welke hulp andere instanties zijn. Ouders hebben vaak tijd nodig om over de geuite zorgen na te denken. Belangrijk is een vervolgspraak te maken.

Tips voor gesprek met ouders:

- Maak het doel van het gesprek duidelijk
- Omschrijf bij het delen van zorgen concreet wat je zorg is zonder het woord kindermishandeling te gebruiken
- Vertel de ouders wat er *feitelijk* is opgevallen aan het kind
- Geef ook aan wat goed gaat met het kind
- Vraag of ouders de genoemde concrete waarnemingen herkennen en hoe ze deze verklaren
- Vraag hoe ouders het kind thuis beleven
- Respecteer de (ervarings-)deskundigheid van ouders m.b.t. hun kind
- Spreek de ouders aan op hun verantwoordelijkheid als opvoeder
- Nodig de ouders uit tot praten door open vragen te stellen (wie, wat, waar, wanneer, hoe)
- Praat vanuit jezelf (ik zie dat...)
- Wees eerlijk en open, pas op vrijblijvendheid
- Vraag hoe ouders de geuite zorgen beleven
- Leg afspraken en besluiten na afloop van het gesprek kort en zakelijk vast
- Kies in het gesprek die invalshoek die aansluit bij de specifieke cultuur en gewoonten van een gezin
- Laat een kind niet tolken voor zijn ouders
- Doe geen toezeggingen die je niet waar kunt maken
- Ga na of er al hulp in het gezin is
- Als ouders zich dreigend uitlaten, benoem dat de ouder dreigt en stop het gesprek
- Wanneer de ouders helemaal opgaan in hun eigen emoties, haal de ouder dan terug naar het hier en nu door een vraag te stellen die los staat van het gesprek en die een luchtige lading heeft (bijvoorbeeld of er nog suiker of melk in de koffie moet)

Hulpzinnen

Wanneer je met ouders jouw zorg over hun kind wilt bespreken, kun je gebruik maken van 'hulpzinnen'. Hieronder volgen enkele voorbeelden.

Inleidende zinnen:

- Ik wil met u praten over de verandering in het gedrag van uw kind
- Ik maak me zorgen over uw kind, omdat...
- Er is een verandering ontstaan in de groep, sindsdien uw kind...

De werkelijke boodschap (vanuit het benoemen van feiten, kan die luiden als volgt):

- Mij valt op..., het lijkt of...,
- Ik merk, ik hoor, ik zie, ik denk...,
- Uw kind is de laatste tijd wat stiller (minder geconcentreerd, rumoeriger, drukker, afwezig, verdrietiger, boos, geheimzinniger) en daar maak ik mij zorgen over
- Uw kind heeft de laatste tijd wat moeite met andere kinderen, mij valt op...
- Uw kind is de laatste tijd zo aanhankelijk en vraagt veel aandacht (heeft moeite met regels). Hoe ervaart u dat zelf? Weet u misschien wat de oorzaak hiervan kan zijn?
- Hoe gaat het bij u thuis?
- Is er iets gaande in de omgeving van uw kind (vriendjes, op straat, familie)
- Het lijkt of uw kind gepest wordt (of uitgescholden/bang/straf krijgt/klem zit/gedwongen wordt/niet gelukkig is) en daar last van heeft, wat merkt u daarvan?

Sluit af met het plannen van een vervolgesprek.

HANDVATTEN VOOR GESPREKKEN MET LEERLINGEN

Beroepshouding Professionals die werken met kinderen betrekken kinderen vanuit de grondhouding dat zij van kinderen willen weten hoe het met hen gaat. Hun houding is oprecht en geïnteresseerd: zij luisteren naar het kind en nemen het kind serieus. De elementen die kinderen aangeven belangrijk te vinden in de communicatie met professionals zijn dat zij oprechte interesse in hen tonen, dat professionals naar hen luisteren en dat zij hun mening in elk geval in overweging nemen.

Volgens kinderen dragen de volgende aspecten bij aan het gevoel serieus genomen te worden:

1. Echte interesse van de professional;
2. Geloofd worden door de professional;
3. Uitleg waarom het proces niet volgens de wensen van het kind gaat;
4. In contact blijven ook wanneer er geen probleem is;
5. Geconsulteerd worden voordat er beslissingen genomen worden en er onderhandeld wordt wat deze beslissingen moeten zijn.

Aanvullend:

- Kinderen scannen je in een paar tellen. En een eerste indruk kan maar 1 keer gemaakt worden. Als jij slecht in je vel zit door iets anders, vertel dat dan open en eerlijk. Het kind kan dat dan scheiden van de "scan" die hij/zij gemaakt heeft.
- Het is belangrijk voor het kind het gevoel te krijgen dat JIJ (het kind) de krent in de pap bent. Het kind voelt zich speciaal en het helpt om het vertrouwen van een kind te winnen.
- Zeg bijvoorbeeld: "wauw, ik ben onder de indruk van hoe jij jouw verhaal vertelt/probeert te vertellen. Dit helpt mij enorm om jou (en jouw ouders) te kunnen helpen!".

Mishandelde kinderen geven aan dat een uitnodigende en aandachtige houding cruciaal is: kinderen praten vaak niet uit zichzelf over wat hen overkomt.

Oprechte interesse blijkt bijvoorbeeld ook wanneer professionals later nog eens vragen hoe het met het kind gaat, ook wanneer het kind is doorverwezen.

- 'Als ik naar jou kijk heb ik de indruk dat je veel stress voelt, klopt dat? Wat maakt je gestrest?'
- 'Hoe was je dag vandaag?'

- 'Je vertelde dat het beter gaat thuis/je je beter voelt. Ik ben blij voor je!'
- 'Ik weet/zie dat jij in een moeilijke situatie zit, dat vind ik erg jammer voor je'
- Compliment geven over een tekening/een nieuwe broek/een talent/iets anders

Overigens vinden kinderen een 'formeel gesprek' niet altijd prettig. Vaak is het fijner om meer informeel te praten, bijvoorbeeld tijdens een wandeling of een autorit, of drukken kinderen zich makkelijker uit door te tekenen of met behulp van spel. Dat geldt zeker voor jongere kinderen of kinderen die de Nederlandse taal niet goed spreken of kinderen met beperkingen. Vanzelfsprekend hangt de vorm ook af van de mogelijkheden die professionals hebben om omstandigheden te creëren. Als professional is het in ieder geval belangrijk open te staan voor de wensen van het kind hierin en hierin flexibel te zijn om zo aan te kunnen sluiten bij de wensen en mogelijkheden van het kind.

Algemene tips voor een gesprek met kinderen

- Ga apart met het kind in gesprek. Je kunt al vanaf heel jonge leeftijd met een mishandeld of verwaarloosd kind over zijn of haar problemen praten.
- Schend het vertrouwen van een kind niet. Doe niks zonder het kind te laten weten wat je gaat doen. Neem besluiten mét het kind, informeer het kind, betrek het kind.
- Praat met een kind in een ruimte waar jullie niet steeds gestoord kunnen worden of waar iedereen naar binnen kan kijken. Probeer schuin naast het kind te zitten, zodat het kind je niet steeds aan hoeft te kijken. Het is vreselijk spannend iets naars te vertellen aan iemand die je niet (zo goed) kent en dan ook nog diegene aan te moeten kijken.
- Of ga samen iets doen: een spelletje, een tekening maken. Ook dat maakt het gesprek minder spannend.
- Blijf als professional jezelf, een mens: word geen wandelend protocol of een professional op de automatische piloot. Behandel een kind nooit als 'casus', als 'zaak' of als 'cliënt/patiënt'. Kinderen voelen feilloos aan of zij te maken hebben met een volwassene die er écht voor hen wil zijn of niet.
- Wees eerlijk en oprecht, geef aan als je iets niet weet of je verlegen met de situatie voelt.
- Vind het gesprek met dit kind de moeite waard!
- Geef het kind een eerlijke kans om zijn verhaal te doen, laat je (dis)loyaliteitsgevoelens over de ouders achterwege. Het kind mag ouders diskwalificeren, jij niet. Maak hierin verschil tussen persoon en gedrag.
- Wees open en ontspannen in je houding, stel niet te veel vragen achter elkaar, geef het kind de kans te bedenken hoe en wat hij wil vertellen.
- Stel open vragen, of reageer met "wat gebeurde er toen, of wat dacht je toen, wat vond je ervan". Probeer gevoelsvragen te vermijden. Het kan voor een kind dan heel dichtbij komen. Daarnaast weten kinderen heel vaak niet hoe zij zich voelden op zo'n moment, ze proberen juist vaak niets te voelen.
- Geef bij start van het gesprek aan dat je allerlei vragen zult stellen, maar dat jij het antwoord niet weet. Als het kind iets niet weet, dan mag het dat zeggen. Je wilt ook dat het kind je verbetert als je iets verkeerd zegt en dat hij of zij het zegt als ze iets niet snappen van wat je zegt.

Extra tips voor gesprek met kinderen tot 12 jaar

- Ga op dezelfde ooghoogte zitten als het kind en kies een rustig moment uit.
- Gebruik korte zinnen.
- Vraag belangstellend en betrokken, maar vul het verhaal niet in voor het kind.
- Begin met open vragen (Wat is er gebeurd? Wanneer is het gebeurd? Waar heb je pijn? Wie heeft dat gedaan?) en wissel deze af met gesloten vragen (Ben je gevallen? Heb je pijn? Ging je huilen? Vond je dat leuk of niet leuk?).
- Vraag niet verder, wanneer het kind niets wil of kan vertellen.
- Geef aan dat je niet geheim kan houden wat het kind vertelt. Leg uit dat je met anderen gaat kijken hoe je het kind het beste kunt helpen. Leg het kind uit dat je het op de hoogte houdt van elke stap die

jij neemt. Het kind moet nooit zelf de verantwoordelijkheid krijgen in de keuze van de te nemen stappen.

- Informeer zonnodig het kind wat je gaat doen.
- Vertel het kind dat het heel knap is dat hij/zij het allemaal zo goed kan vertellen.
- Stop het gesprek wanneer de aandacht bij het kind weg is.

HOE VERSTEL JE OUDERS DAT JE BIJ VEILIG THUIS GAAT MELDEN?

Ter voorbereiding

- Overleg met Veilig Thuis of jouw zorg over het kind over (vermoedelijke) kindermishandeling als melding kan worden aangenomen
- Overleg met Veilig Thuis of het in die specifieke situatie verstandig en veilig is om ouders zelf te informeren over de melding

Het gesprek met de ouder(s) over de melding bij Veilig Thuis

- Leg het doel van het gesprek uit
- Neem de tijd voor het gesprek, wees serieus en laat merken dat je bezorgd bent over hun kind
- Vat jouw zorg waarbij je denkt aan (vermoedelijke) kindermishandeling zo concreet mogelijk samen voor de ouders
- Noem ook, indien van toepassing, kort de gesprekken en stappen die je reeds met ouders doorlopen hebt
- Stel ouders op de hoogte dat je jouw zorg over hun kind waarbij je het vermoeden hebt van kindermishandeling gaat melden bij Veilig Thuis, *vraag géén toestemming*
- Leg duidelijk uit dat je merkt dat ouders niet dezelfde zorg of oplossing delen als jij (en de school) of dat je het nodig vindt dat gespecialiseerde mensen de zorgwekkende situatie onderzoeken
- Vertel ouders dat je je zodanig (ernstig) zorgen maakt, dat het jouw verantwoordelijkheid is om daarbij de hulp van Veilig Thuis in te schakelen
- Beschrijf Veilig Thuis als een instelling waar iedereen die zich zorgen maakt over kinderen en denkt aan (vermoedelijke) kindermishandeling, terecht kan
- Vertel dat je het aan Veilig Thuis overlaat om verder in gesprek te gaan over de zorgen
- Voer het gesprek niet alleen
- Geef de ouders de gelegenheid om te reageren

Hulpzinnen

- Ik denk dat het goed is wanneer u met Veilig Thuis verder gaat praten over de zorg die u en ik hebben over uw kind. Het Veilig Thuis is gespecialiseerd in het onderzoeken van (vermoedelijke) situaties van kindermishandeling
- In mijn werk als leerkracht, is het mijn taak te letten op het welzijn van de kinderen. Ik maak me zodanig zorgen om uw kind, dat ik dit ga melden bij Veilig Thuis. Omdat ik me kan voorstellen dat dit geen prettige boodschap voor u is, vertel ik het zelf aan u, in plaats van dat u het van een medewerker van Veilig Thuis hoort
- Ik maak me zorgen over uw kind en heb daarbij een vermoeden van... (vul in: mishandeling, verwaarlozing, seksueel misbruik). Vandaar dat ik (wij) onze zorg over uw kind ga(an) melden bij Veilig Thuis zodat zij vanuit hun specifieke deskundigheid en bevoegdheden de (zorgwekkende) situatie kunnen onderzoeken
- Ik begrijp dat deze mededeling naar voor u is, maar het is mijn verantwoordelijkheid vanuit mijn werk om zorgen met ouders te delen. Wanneer (vul in: deze zorg niet gedeeld wordt; geen passende hulp gevonden wordt; specifiek onderzoek nodig is) is het mijn taak de hulp van Veilig Thuis in te schakelen. Ik doorloop deze stappen volgens een protocol, dat wij als school in werking stellen wanneer we... (vul in: zorg hebben over een kind; (vermoedelijke) situaties van kindermishandeling signaleren)

BIJLAGE 3: BEROEPSGEHEIM EN PRIVACY

Beroepsgeheim

Iedere beroepskracht die individuele cliënten hulp, zorg, steun of een andere vorm van begeleiding biedt heeft een beroepsgeheim. Deze zwijgplicht, zoals het beroepsgeheim ook wel wordt genoemd, verplicht de beroepskracht om, kort gezegd, geen informatie over de cliënt aan derden te verstrekken, tenzij de cliënt hem daarvoor toestemming heeft gegeven.

Als het om persoonlijke informatie over een kind gaat, ben je verplicht deze informatie geheim te houden. Al deze regelingen komen erop neer dat je zonder toestemming van de ouders geen vertrouwelijke gegevens aan derden mag verstrekken.

Gegevens over de gezondheid

Voor gegevens over de gezondheid van het kind geldt een bijzondere regeling. De Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) bepaalt dat scholen dit soort gegevens alleen vast mogen leggen, als dit noodzakelijk is voor de speciale begeleiding van het kind of voor het treffen van speciale voorzieningen voor hem en geeft algemene regels voor een zorgvuldige omgang met persoonsgegevens.

Persoonsgegevens zijn alle gegevens die direct of indirect zijn terug te vinden tot een bepaalde persoon, bijvoorbeeld: naam, adres, aantekeningen over een gesprek, of over de schoolopleiding. Voor deze gegevens legt de Wbp nadrukkelijk een geheimhoudingsplicht op voor beroepskrachten.

Toestemming

De hoofdregel is dat er zonder toestemming geen informatie aan derden wordt gegeven, uitzonderingen zijn rechtstreeks betrokkenen/medebehandelaars en wettelijk vertegenwoordigers van kinderen tot 16 jaar. Met toestemming van de ouders kun je aan iedereen waarvoor zij toestemming geven persoonlijke gegevens van hun kinderen aan derden verstrekken. Deze toestemming moet worden gevraagd en mag niet zomaar worden verondersteld.

Beroep op overmacht

In ernstige situaties kun je binnen de school besluiten om leerlinggegevens aan externe beroepskrachten en/of hulpverleners te geven, ook al wordt er geen toestemming gegeven of is het niet mogelijk om toestemming te vragen. In dat geval doe je een beroep op overmacht.

Je kunt als beroepskracht met een geheimhoudingsplicht in een situatie terechtkomen waarin geheimhoudingsplicht en zorg voor het kind met elkaar botsen. Het gaat om gevallen waarin je volgens de regels van geheimhoudingsplicht niet met anderen over het kind mag spreken, terwijl zware belangen van het kind alleen gediend kunnen worden door wel te spreken. Je zit dan als beroepskracht in een dergelijke situatie in de knel: als je spreekt breek je jouw zwijgplicht, als je zwijgt verleen je niet die zorg die je zou moeten verlenen. Daarom spreekt men van een 'conflict van plichten'.

In dit soort klemmende gevallen kun je een beroep doen op overmacht. Je zegt dan in feite: alleen door te spreken kan ik gevaar voor het kind voorkomen. Aan een beroep op overmacht worden nogal wat eisen gesteld. Het moet echt gaan om een uitzonderlijke situatie waardoor je in gewetensnood komt.

Of het echt om een overmacht situatie gaat, kun je vaststellen aan de hand van de volgende vijf vragen:

1. Is het mogelijk om toestemming te vragen of krijgen?
2. Kan het niet doorbreken van het beroepsgeheim voor een ander ernstige schade opleveren?
3. Kan het doorbreken van het beroepsgeheim ernstige schade aan de onder voorkomen?
4. Is er geen andere weg dan doorbreking van het beroepsgeheim om het probleem op te lossen?
5. Wordt het beroepsgeheim zo min mogelijk geschonden?

Leg de beantwoording van deze vijf vragen vast in een dossier.

Een beroep op overmacht is in principe gericht op de belangen van het kind. Gaat het om de belangen van een ander dan het kind, dan is een beroep op overmacht alleen mogelijk als er concreet levensgevaar dreigt voor die ander. Vanwege de afhankelijke positie waarin kinderen zich vaak bevinden, zal je als beroepskracht over het algemeen eerder een beroep op overmacht moeten doen als je de belangen van kinderen behartigt dan wanneer je als beroepskracht zou werken met volwassenen.

Persoonlijke werkaantekeningen

Persoonlijke werkaantekeningen behoren niet tot het dossier en worden gescheiden daarvan bewaard. Ze kunnen niet worden ingezien door de ouders. In persoonlijke werkaantekeningen beschrijf je bij wijze van geheugensteun jouw persoonlijke (en veelal voorlopige) indrukken en overwegingen. De werkaantekeningen zijn uitsluitend voor eigen gebruik. Verstrek je schriftelijk of mondeling informatie uit jouw werkaantekeningen aan een collega of aan een ander, dan behoren ze daarmee tot het dossier en zijn ze ook ter inzage van de ouders. Krijgen jouw persoonlijke indrukken een definitievere vorm, dan vat je jouw persoonlijke werkaantekeningen samen in het dossier.